

ብራንድ የሚሰርቁ በሞት ቢቀጡስ?

በስንታየሁ ግርማ 8-21-19

በሙስና እና በመግደል መካከል ያለው ልዩነት አምነት ስለመሆኑ የሚናገሩ የኢኮኖሚ ምሁራን ቁጥራቸው ቀላል አይደለም

የተደራጀ ሙስናና የሠብአዊ መብቶች ጥሰት እ.አ.አ. በ2015 በኢትዮጵያ የደረሰውን ቀውስ አስከትሏል /ክሪያ 2019/

ክሪያ አክላም ሙስና በኢትዮጵያ ልዩ ልዩ ገፅታ ተላብሶ የተንሠራፋ እንደሆነ ትገልጻለች፡፡ ኪራይ ሠብሳቢነት እና የመንግሥት ሥልጣን መፈናጠጥ ዋና መገለጫዎቹ እንደሆኑ ክሪያ በፅሁፏ አስቀምጣለች፡፡ ጠቅላይ ሚኒስትር ዶ/ር አብይ አህመድም የሀገሪቱን ህልውና እየተፈታተነ ስለሆነ ሙስናን መዋጋት ቁልፍ ተግባራቸው መሆኑን ገልፀዋል፡፡

አይፈራም ባየህ እና ሙጨበ 2015 ፤ ተሾመ በ2016 በጥናታቸው ሙስና የሀገሪቱን እድገትና ልማት እያቀጨጨው መሆኑን ጠቅሰው ለሙስና መስፋፋት ዋነኛ ምክንያቶች ብለው ከዚህ የሚከተሉትን ነጥቦች አስቀምጠዋል፡፡

- የተጠያቂነት እና የአሠራር ግልፅኝነት አለመኖር
- ዝቅተኛ የዲሞክራሲ ባህል እና ልምድ
- ግልፅኝነት የጎደላቸው ህጎች እና አሠራሮች (አምባገነንነት)፤
- ዝቅተኛ የተቋማት ቁጥጥር
- አስተማሪ ቅጣት አለመኖር

- ከመጠን በላይ የተማከለ ሥልጣን እና ሀብት

እንደ አሜሪካ መንግስት አቋም ሙስና ህገ-ወጥ በሆነ መልኩ የሚከናወኑ የገንዘብ፣ የጦር መሣሪያ፣ የመድሃኒት፣ የአደንዛዥ ዕፅ እና የሰዎች ዝውውርን፣ የግብር ስወራንና ማጭበርበር የሚያካትት መሆኑን ገልጾ ድርጊቶቹ ለኢትዮጵያ ከፍተኛ ስጋት መሆናቸውን ጠቁሟል፡፡

ትራንስፖርት፣ ኢንተርናሽናል ባወጣው ሙስና በከፍተኛ ደረጃ ከተንሰራፋባቸው አገራት መረጃ መሠረት ኢትዮጵያ ከ180 ሀገሮች ውስጥ 106 ሀገሮችን በመብለጥ በ107ኛ ደረጃ ላይ ትገኛለች፡፡ ይህ መረጃ ሙስና በኢትዮጵያ ምን ያህል አሳሳቢ ደረጃ ላይ እንዳለማያ ነው፡፡ የአለም ባንክ በሚያወጣው የአስተዳደር ጥራት መለኪያዎችም ኢትዮጵያ በዝቅተኛ ደረጃ ላይ ትገኛለች፡፡ እ.ኤ.አ. በ2017 ባንኩ ባወጣው የኢትዮጵያ አፈፃፀም /ከመቶኛ/ እንደሚከተለው ነው፡፡

• ሙስናን በመቆጣጠር	33.2
• የመንግሥት አሠራር ቀልጣፋነት	23.6
• በፖለቲካ መረጋጋት	7.6
• የተቆጣጣሪ አካላት ጥራት	13.9
• በህግ የላይነት	33.7
• በተጠያቂነት	9.9

በቀውስጥ መመዘኛ መሠረት ደግሞ ትሬስ የተባለው ድርጅት የኢትዮጵያን የቀውስ ደረጃ ከ200 ሀገሮች 178ኛ በማስቀመጥ ለቀውስ በከፍተኛ ሁኔታ ከተጋለጡ ሀገሮች ተርታ ያሳልፈታል፡፡

ለንግድ ሥራ አመችነትም ከ190 ሀገሮች 161ኛ በመቀመጥ ከኢትዮጵያ ይልቅ 160 ሀገሮች ለንግድ ሥራ አመቺ ሆነዋል። ይህ ደግሞ ዛሬ ለሉላዊነት ዘመን በውድድር ማሸነፍ እና መሸነፍ የሀገር ሰላዊነት የማስቀጠል ጉዳይ በመሆኑ እንደ ሀገር ምን ያህል አደጋ ላይ መሆናችንን ማየት ይቻላል።

ከላይ ለተጠቀሱት አለም አቀፍ መመዘኛዎች አነስተኛ ነጥብ ለማስመዝገባችን ሙስናዓ ይነተኛ አስተዋፅኦ አድርጓል እያደረገም ነው። ይህ ነገር በአሁኑ ወቅት የተሻለ መግባባት እና የህግ ማዕቀፍ ያስፈልገዋል። ከመግባባት አንጻር ከኮሪያ እና ታይዋን የምንማረው ይኖራል። እነዚህ ሀገሮች ፈጣን እድገት በሚያስመዘግቡበት ወቅት ሌሎች የተባሉት እንኳን ሲሰርቁ ለክተው ነበር። ለምሳሌ የትምህርት ቤት ግንባታ 100,000 ዶላር ቢፈጅ መሀንዲሱ ዋጋውን 110,000 ዶላር ያደርገው እና 10,000 ዶላር ሌባው መሀንዲስ ከመንግሥት ካዝና ቢወስድምበት /ቤቱ መጠንና ጥራት እንዲሁም በሚጠናቀቅበት ጊዜ ግን አይደራደርም።

የኤክስፖርት ምርት ደግሞ ምንም ሙስና አይፈፀምበትም። ምክንያቱም ኤክስፖርት የህልውና ጉዳይ መሆኑ መግባባት ስለተደረሰበት ነው። እኛ ግን የኤክስፖርት ቡና እንሰርቃለን እንቀሸባለን። ቡና ለኢትዮጵያ ከኤክስፖርትም በላይ ነው። በመጀመሪያ ደረጃ የኢትዮጵያን ህዝብ በሙሉ እንደሙጫ የሚያስተሳስር ማህበራዊ ካፒታላችን ነው።

ታዋቂው የአሜሪካ የፖለቲካ ሣይንስ ምሁር ሮበርት ፑትማን እንደሚለው የማህበራዊ ካፒታል እየተስፋፋ መሄድ ለአንድ ሀገር ብሔራዊ ብልፅግናና የደሞክራሲ ማበብ በከፍተኛ ሁኔታ አስተዋፅኦ አለው። ፑትማን እንደሚለው የማህበራዊ ካፒታል መሳሳት ደግሞ የሀገርን እድገት ወደ ኋላ በመጎተት ብሎም በማቀጨጭ በህብረተሰቡ መካከል ያለውን መልካም መስተጋብርን ያላላል። ለዚህም በምሳሌነት የሚያነሳው በደቡባዊና በሰሜናዊ ኢጣሊያ ያለውን የእድገት ልዩነት ነው።

በኢትዮጵያ ውስጥ በቡና ላይ የሚፈፀም ሙስና በአርሶ አደሩ ምርትና ምርታማነት ላይ አሉታዊ ተጽእኖ በማሳደር የቡናችንን ቀጣይነት አጠያያቂ በማድረግ ማህበራዊካ ፒታላችንን የሚያላላ ሊሆን ይችላል። ቡና ከማህበራዊ ካፒታልነቱ በተጨማሪ የሀገራችን መለያ /ብራንድ/ ነው። ጀርመን ሲቪል ኢንጅነሪንግ፣ ፈረንሳይ ሲባልሽቶ፣ ብራዚል ሲባል ደግሞ እግርኳስ፣ ኢትዮጵያ ሲባል ቡና ነው።

ብራንድ ደግሞ አይሠረቅም። ለምሳሌ የብራዚል እግርኳስ ቡድን ለዋንጫ ቀርቦ ጉቦ በመቀበል ተሸነፈ ተብሎአል ተሰማም። የቡና ኤክስፖርትም ከዚህ አኳያ መታየት አለበት።

ሲጠቃለል በሀገሪቱ ያለው ሙስና አፀያፊ መሆኑ ቀርቶ ዛሬ የሚሠርቅ ሰው ቢዝነስ ሠራ፤ ጀግና ተብሎ የሚወደስበት ጊዜ ላይ ተደርሷል። ጠቅላይ ሚኒስትሩ እንዳሉት ለሁላችንም የሚበቃ ሀብት አለን፤ ሁላችንም የምንዘርፈው ሀብት ግን የለንም።

በፀሐፊው እምነት ሌቦች የሚሠርቁበት አንዱ ምክንያት የህግ ክፍተትን በማየት ነው። ለምሳሌ የሚያገኙት ጥቅም ከሚደርስባቸው ቅጣት የሚበልጥ ሲሆን ለስርቆት ይነሳሳሉ። ስለዚህ በላሉ ህጎች ምክንያት የህግ ማሻሻያ ያስፈልጋል። ለምሳሌ የኤክስፖርት የቡና ሌብነት የሀገሪቱን አጠቃላይ ገፅታ የሚያበላሽ በመሆኑ እና በሀገሪቱ መለያ /ብራንድ/ የተደረገ ስርቆት በመሆኑ እንደ ሀገር ክህደት እና አገርን እንደመሸጥ ተቆጥሮ ለምን በሞት እንዲቀጡ የሚያደርግ ህግ አውጥተን አንተገብርም?

ከቻይናት ትወራ (ንድፈ - ሃሳብ) ብቻ ሳይሆን ተግባርም ብንማርስ!